

ОДЛАЗАК НА СРЕМСКИ ФРОНТ

ПЛАНСКО МАРШЕВАЊЕ

Средином новембра 1944. године Штаб бригаде примио је телефонско наређење Штаба Првог пролетерског корпуса да Прва коњичка крене преко Саве у Срем и да се привремено смести у недавно ослобођеној Руми. На основу тога уследило је наређење Штаба бригаде, 17. новембра, штабовима дивизиона и интендантури, у коме је, поред осталог, писало да се Штаб Другог дивизиона ујутру јави претпостављеној команди, а Први дивизион да самостално, у 10 сати, изврши покрет према Земуну и Старој Пазови у којој ће преноћити, нахранити борце и коње. Наредног дана, стајало је у наређењу, Први дивизион треба рано да крене према Руми, да успостави везу са патролама и коначарима који су упућени да обезбеде смештај за коњанике и коње.

Кад су командант и политички комесар Другог дивизиона, сходно примљеном наређењу, стигли у Штаб бригаде да чују зашто су позвани, саопштено им је оно што се одавно знало: да поменути дивизион коначно излази из борбеног састава Бригаде и остаје у Београду. Неким борцима није било право што су задржани, што не одлазе у ватрене окршаје на Сремском фронту и отворено су тражили да буду прекомандовани у Први дивизион. Њиховом тражењу, разумљиво, није се могло удовољити, па су тужно испратили на борбени пут у Срем своје старе знанце и другове. Њих неколико, међу њима и Милан Борјанић, некако су успели да се укључе у Први дивизион и оду на Сремски фронт.

Осамнаестог новембра, када се сасвим разданило, Први дивизион, Штаб бригаде, интендантура, радни вод и комора, извршили су припреме, добили упутства како ће маршевати и кренули из Гардијских касарни и коњушница у Топчидеру. Од

Штаба дивизиона је затражено да један официр буде вођа коморе и да брине о њеном кретању. За тај посао, будући да се здравствено није осећао најбоље, одређен је заменик политичког комесара дивизиона, Веселин Вукчевић, коме је разастрто неколико ћебади у једним колима да може, ако му погорша, прилећи и одморити се. Радозналци су гтосматрали, уосталом као и увек када наиђе нека војна јединица, маршевски строј коњаника и дивили се њиховом војничком изгледу. Борци и старешине били су добро одевени и обријани, усправно су се држали у седлима на коњским леђима и умешно дизгинили. Коњи су били добро отимарени, подшишаних грива, и репова, добро ухрањени и поносити у ходу. У Карађорђевој улици, на прилазу мосту на Сави, Дивизион умало није добио неколико нових младића који су могли имати 16 и 17 година. Они су, на-име, покушали да се прикључе коњичкој комори и тако стигну на фронт у Срему. Кад су примећени и доведени Веселину Вукчевићу да кажу како су незвани ушли у маршевски поредак коморе, један од њих, на изглед најстарији, пружио је руку Вукчевићу, рекао да се зове Слободан Костић и објаснио да њега и његове другове коњичка јединица изузетно привлачи и да желе бити јуришници на коњима. Иако под температуром, Вукчевић се благо осмехнуо и узвратио да јуришници нису у комори него напред, у Дивизиону, да је тамо требало припитати команданта Бороту и комесара Родића да ли ће их примити. Костић је објаснио да се тамо немогуће укључити, да нема слободних коња и кола. Његова мољакања нису услишена и дечаци су тужни остали, у нади да ће наићи нека пролетерска или ударна бригада да јој кришом повећају бројно стање. У томе су, чуло се, успели кад је наишла Пета крајишка ударна дивизија. Њен командант, Милутим Морача, одобрио је да младићи добију оружје и остану у приштапској јединици, у којој је било и неколико товарних коња о којима се неко морао свесредно бринуту.

Маршевало се према плану, уз краће предахе бораца и коња, продужавало у потпуном реду и приближавало циљу. Патроле и коначари пресрели су, на улазу у Стару Пазову, бригадну претходницу и сачекали да пристигну Штаб дивизиона и Штаб бригаде да би их известили шта је припремљено за конач и вечеру. После исцрпног обавештења вође коначара, Штаб бригаде одобрио је да се борци разместе, углавном, у напуштеним кућама, у којима су раније живели Немци - фолксдојчери - Хитлерови приврженици, који су заједно са породицама побегли испред јединица Народноослободилачке

војске. Интендант Вуковић и његови помоћници бринули су да буде довољно хране за људе и коње да се просторије за смештај загреју, а коњи уведу у штале и заштите од новембарског мраза. Све је урађено тако да није било никаквог приговора. Напротив, интенданти и економисти су чули само речи хвале, што их је обавезивало на сталне напоре и да, тако рећи, никад ништа не мањка коњаницима и коњима.

После подмиривања и храђења коња и обилне вечере, борци су се разишли у собе, које су дуго биле затворене па су због непроветравања мирисале на влагу и мемлу, да тамо почину и свежији и одморнији дочекају јутро и покрет. Некима се, ипак, због стражарења, пожарчења и патролирања, није одмах указала прилика да прилегну и одспавају. Није им то било тешко јер су знали да својим друговима обезбеђују миран сан у непосредној близини Сремског фронта.

У свануће, 19. новембра, борци су пробуђени да се обрију, доручкују, коње намире храном, отимаре, оседлају и припреме за покрет. Командант и политички комесар дивизиона отишли су у Штаб бригаде да се усмено договоре, са замеником команданта и политичким комесаром, о наставку марша и осталим питањима. У краћем разговору искристалисало се да се мора пожурити у Руму, тамо наћи погодан смештај за борце и коње и одмах приступити формирању новог дивизиона. За комору је речено да може нормално да маршује, да Први дивизион може пожурити, будући да има одморне јахаће коње. Наговештај да се Други дивизион мора одмах формирати, да ће се у томе добити пуна помоћ Штаба Првог пролетерског корпуса који се већ налазио у Руми, само је потврђивао да се борбеној готовости Прве коњичке бригаде придаје изузетан значај и да није далеко дан када ће она кренути на непријатеља.

Из Старе Пазове се изашло у савршеном реду и пожурило према Голубинцима. Дивизион је убрзо замицао у сумагличасту равницу и нестао на видiku. Комора и остали позадински делови Бригаде, запрежна кола препуна војне опреме, хране за људе и коње, нормално су маршевали и није се очекивало ништа необично и ненормално.

НЕСРЕБА У ГОЛУБИНЦИМА

У Голубинце се ушло мирно. Ту је уследио предах. Заменик политичког комесара дивизиона, Веселин Вукчевић,

иако још болестан и са високом температуром, приметио је фијакер са упрегнутим коњима, удобнији од запрежних кола, којим се желео послужити да што пре стигне у Руму и потражи лекара. Позајмица фијакера била је скоро договорена са човеком из Месног народноослободилачког одбора, али је одједном дошло до некаквог гушања и повика. Одјекнуо је резак пуцањ и Вукчевић се стропоштао поред фијакера. Коморције нису могле схватити шта се то догађа и неколико њих је потрчало да помогне Вукчевићу. Остали су репетирали оружје, али припадници сеоске страже, на другој страни, узимали су заклоне и притегли оружје. Лако је могло доћи до обрачуна и несагледивих последица. Двојица прибранијих десетара, гакоће с оружјем на готовс, добро су проценили да се може заметнути крвави бој, па су упозоравали другове да остану мирни док о свему не обавесте Штаб дивизиона и Штаб бригаде. Двојица коморција одмах су опкорачили коње и галопом се запутили према Руми. За то време Вукчевић је лежао у локви крви, модар у лицу, без даха живота, са смртоносном раном на грудима, изложен погледима бораца коморе и припадника сеоске страже. Из оближње куће изашла је старија жена у црини и почела запомагати. За њом је истрчала уплахирана девојка и вратила је унутра да не би повећала ионако мучну и наелектрисану атмосферу.

Штаб дивизиона и Штаб бригаде били су изузетно изненађени трагедијом. Одмах су упутили вод коњаника, са командиром Стевом Цвркаљом, у Голубнице, да испитају како се догодила несрећа, да открију убицу, ухапсе и допрате у Руму. Чим су се коњаници дали у галоп, командант дивизиона Стево Борота и политички комесар Гојко Родић забринули су се да Цвркаљ не пренагли и коњаницима допусти да начине неку несмотреност и насиље. Стога су се договорили да Родић остане са Дивизионом, а Борота је наредио политичком комесару ескадрона Пери Танкосићу да му се придружи да заједно пожуру у Голубинце. Коње су толико терали да им је прена избила по сапима и вратовима. Испред зграде Месног народноослободилачког одбора Борота и Танкосић су сјахали, потражили Цвркаља и његове коњанике. Нашли су их у ревносном извршавању посла, у привоћењу мештана, у првом реду очевидаца, да би нешто поближе дознали о убиству Вукчевића. У шакама су имали свезаног убицу и разоружану сеоску стражу. Командант Борота умешао се на време, па је одлучио да се убица спроведе у Руму да се ред не би нарушио и

изазвао сукоб са мештаиима. У заирежна кола је иоложено и тело заменика комесара Вукчевића да се транспортује и сахрани на румском гробљу. Док се то дешавало у Голубинце је неочекивано наишао Мијалко Тодоровић, политички комесар Првог пролетерског корпуса, добро се распитао о немиллом догађају и проценио да је паметније убицу послати у Београд да тамо истражним органима обајшњава доста замршен случај.

ФОРМИРАЊЕ ДИВИЗИОНА

У Руми је коњаницима и коњима обезбеђен пристојан смештај претежно у напуштеним кућама и споредним стајама изразито фашистички настројених Немаца, који су правовремено побегли одводећи и породице, да би избегли хапшење и суђење због учињених злодела над невиним становништвом. У шталама и оставама нађено је доста сена и овса за исхрану коња, као и намирница за борце. Интенданци су задовољно трљали руке, али никад нису, поучени суздржљивошћу Алексе Вуковића, могли превалити преко уста да имају свега у изобиљу. Напротив. Често су истицали шта значе резерве хране за људе и коње и настојали да повећају залихе. Командант Стајадиновић је то приметио и умео им је приговорити да не претерују. У такозваним фолксдојчерским кућама блистало је од уредности и удобности. Намештај и постељина су, углавном, остали недирнути после бекства кућевласника. Борци су то, нормално, користили и пазили да се не оштети. Занимале су их бројне породичне фотографије фолксдојчера, снимљене у разним приликама, нарочито у манифестацијама привржености Хитлеру и нацистичкој партији, које су још стајале на зидовима напуштених домова, у албумима и ланицама столова. Коњаници су уклањали такве фотографије у неки запећак или сагоревали у заљоженим пећима. На полећинама фотографија могла се читати својеврсна хронологија догађаја о животу фолксдојчера у Руми, на пример, датум кад је нека манифестације одржана, поводом чега, ко је учествовао, каква су признања и одликовања дељена.

У време доласка и смештаја Прве коњичке бригаде у Руми, немачка добро утврђена Црвена линија одбране пружала се од Илока на Дунаву преко Љубе, Ердевика, Баракута, Мењаша, Мартинаца, Пановаче и даље до обале Саве. На том положају, поседнутом 9. новембра, биле су искусне и добро

увежбане немачке борбене групе »Линденблат«, »Цирнгилб«, »Ердман«, »Цимерман« и »Тарнер«. Оне су имале јаку артиљерију и доста тенкова за подршку у нападима и одбијање противнапада. Команду над тим јединицама преузео је, у време посетања Црвене линије, генераллајтнант Јосеф Киблер, командант новоформиране Корпусне групе »Киблер«. Нападе на Црвену линију, после извлачења јединица Дванаестог ударног корпуса и упућивања у Нови Сад и Бачку да се ставе под команду Главног штаба НОВ и ПО Војводине, преузеле су бригаде Шесте личке пролетерске, Једанаесте крајишке ударне и Двдесет прве српске ударне дивизије. Одласком Дванаестог ударног корпуса практично је престала да постоји Прва армијска група НОВ и ПОЈ, формирана приликом наступања јединица Народноослободилачке војске кроз Мачву и Шумадију да би што пре избиле Београд и учествовале у његовом ослобађању. Поменути армијску групу, којој је припадала и Прва коњичка бригада, сачињавали су Први пролетерски и Дванаести ударни корпус, а улогу њеног штаба преузео је и вршио Штаб Првог пролетерског корпуса, с командантом Пеком Дапчевићем, политичким комесаром Мијалком Тодоровићем и начелником Савом Дрљевићем.

У току новембра, дуж целе Црвене линије фронта, свакодневно су вођене мање и веће борбе, испитивана је њена отпорност и тражена су слабије утврђена и мање брањена места. Биле су то још необелодањене припреме офанзивних дејстава Првог пролетерског корпуса да би се уништила изузетно тврда, осигурана сплетовима бодљикаве жице, минским пољима и осталим препрекама, непријатељска линија одбране и наступало дубље у Срем, у намери да се стигне чак до Винковаца и Жупање.

У време планирања поменутих офанзивних удара, Прва коњичка бригада ужурбано је припремана за одлазак на вагрену линију и увођење у борбу. Од дела старијих и искуснијих коњаника, новодошлих добровољаца и мобилисаних младића, започело је формирање Трећег дивизиона, јер је Други остао у Београду и веровало се да ће можда, доћи у састав Бригаде. То се, међутим, није догодило. Трећи дивизион, који је формиран у Руми, постаје, нешто касније, Други дивизион, а Трећи је формиран тек у фебруару 1945. године. На захтев Штаба Првог пролетерског корпуса, Штаб бригаде изузетно је убрзао припреме и само формирање Дивизиона. Брижљивим проучавањем карактеристика појединаца, њихове храбрости

у ранијим борбама и показале морално-политичке чврстине, за командне и политичке дужности одабирани су најбољи међу најбољима и томе се није дало приговорити без изузетних аргумената и убедљивог образложења. За нека командна места у десетинама и водовима истицана су двојица и више кандидата. Предност су имали умешнији у вођењу одељења или вода, спремни да личним примером покажу како се непријатељ напада, туче и одбија у противнападима. Командант и политички комесар бригаде, уз помоћ најближих сарадника, одабрали су људе за команда и политичка места у ескадрону, сачинили чврст скелет и кичму јединице у настајању, то уобличио у наредбу да се прочита пред стројем и одмах примени. Командант дивизиона постао је Бошко Каралић, народни херој, а политички комесар Милорад Дракулић, руководиоца организације Скоја у Бригади. Заменик команданта није постављен, а дужност заменика политичког комесара поверена је Ивану Топићу. У Првом ескадрону за командира је постављен Буро Радовић, за политичког комесара Живко Тијанић и заменика политичког комесара Петар Вишекруна. Командири водова постали су Момчило Скакић, Душан Пајевић и Бранко Богојевић, а делегати водова Душан Тркуља, Младен Јовановић и Драгољуб Росић. Други ескадрон добио је командира Стеву Медића и политичког комесара Буру Видовића, командире водова Мирка Дамјановића, Раду Басту и Душана Копривицу и делегате водова Фрању Антуновића, Драгу Крстића и Душана Богићевића. Они су одмах преузели поверене дужности, коњанике и коње распоређивали у ескадроне и водове и припремали за извођење војне и политичке обуке. Језгро новоформираног дивизиона сачињавало је више искуснијих бораца, а попуне су пристизале из мобилизацијских центара у Србији и Срему. Примани су и добровољци. У Руму је доведено стотинак и више коња, претежно јахаћих, из Мачве, Поцерине, Посавине, околине Београда и Срема. Они су одмах додељивани борцима да их хране, тимаре, припремају за јахање и борбену обуку. И поред свега, попуна, нарочито у коњима, опремљеним јахаћим прибором, није била довољна за предвиђену ратну формацију дивизиона, ескадрона и водова, а тиме и целу Бригаду. Стога је штаб Првог пролетерског корпуса стално бринуо да Прва коњичка бригада јача, да добија попуна, не само из мобилизацијских центара него и из борбених јединица под његовом непосредном командом. Такав однос, разумљиво, позитивно се одражавао на борбену готовост Прве коњичке и расположење коњаника за борбу.

Командант и политички комесар дивизиона, Бошко Каралић и Милорад Дракулић, у сарадњи са командирима и политичким комесарима ескадрона, водницима и делегатима водова, за четири дана су успели, на задовољство Штаба бригаде, да заврше формирање јединица и организују њихово интензивно обучавање. Најпре је то чињено у мањезу, на смену, по ескадронима и водовима. Посебна пажња посвећивана је обуци новодошлих бораца да савладају јахање и коње навикну на послушност. Касније се излазило на заравни иза града, водови су увежбавани за наступање касом, галопом, за развијање у борбени поредак и задавање ударца противнику. Први дивизион је започео борбену обуку одмах по доласку у Руму и имао је извесне предности. Командант Каралић није се могао помирити с тим да се заостаје, макар и незнатно, па је подстакао здраво такмичење да се пропуштено надокнади и не заостаје за Првим дивизионом. Коњаници су то правилно схватили, истицали се марљивошћу у обуци, посебно у руковању и употреби оружја када су коњи у пуном трку да се непријатељ сустигне, престигне и омете у повлачењу.

Командант и политички комесар бригаде непосредно су имали увид у занимање јединица и постигнуте резултате. О томе су обавештавали Штаб корпуса и нису добијали никакве примедбе. Једном су позвани да дођу код начелника штаба Саве Дрљевића да усмено реферишу о укупном стању у Бригади и да се упознају да предстоји одлазак на линију фронта. Дрљевић је пажљиво саслушао излагање команданта Стојадновића и упитао шта је тренутно највећи проблем. То је била попуна људима и коњима, која и поред свих предузетих мера још није задовољавала, што се стално морало имати на уму. Дрљевић је понешто бележио у раскриљену свеску, обећао да ће се учинити шта се може и да ће уследити наређење за покрет Прве коњичке из Руме према Сремској Митровици. И заиста, већ 1. децембра 1944. године Штаб Првог пролетерског корпуса послао је наређење да се обезбеди попуна Прве коњичке бригаде. У њему се каже: »Да све дивизије упуте за попуна Прве коњичке бригаде по 50 бораца са јахаћим коњима и потпуном опремом за коње. Нарочиту пажњу посветити томе да седла буду потпуно у исправном стању, јер ће коњичка бригада у најкраће вријеме бити употребљена у операцијама са неком од наших дивизија.

Да Прва, Пета и Шеста дивизија, са коњаницима, упуте по 10 руских аутоматских пушака, а свака дивизија по 3 пушко-

митраљеза - све са одговарајућом муницијом. Остали борци требају бити наоружани личним оружјем. Све борце упутити у року од 5 дана од пријема овог наређења у команду мјеста Сремска Митровица, гдје ће их примити један официр из штаба коњичке бригаде.

Да што више бораца буде коњаника из бивше југословенске војске - подофицира и изван број официра (коњичких).

Упућени борци морају бити млади и физички издржљиви, а по могућности да имају воље да служе у коњичким јединицама... «⁸⁾

Наређење су потписали командант Пеко Дапчевић и политички комесар Мијалко Тодоровић. Оно само потврђује да се довољно бринуло да Прва коњичка бригада буде у свему подмирена и борбено снажна као и остале бригаде у саставу дивизија Првог пролетерског корпуса.

ПРИБЛИЖАВАЊЕ ВАТРЕНОЈ ЛИНИЈИ

У време издавања наведеног наређења за попуно, јединице Прве коњичке бригаде, у преподневним часовима 1. децембра, завршиле су обуку и започеле припреме за покрет. После подне уследило је наређење Штаба бригаде да дивизиони и позадинске јединице маршују за Сремску Митровицу. Водило се рачуна да коњаници иду, с обзиром на близину фронта и могућност домањаја непријатељске артиљерије, у разређенијем маршевском поретку и опрезније. Ојачана патрола и коначари већ су били у Сремској Митровици и тражили смештај за борце и коње. Град је био у правом ратном стању, препун војних јединица, позадинских установа, амбуланти и привремених болница. Услови за смештај већих јединица били су прилично скромни и далеко од оних у Руми. Народна власт и Команда места добро су функционисали, сарађивали и настојали да удовоље захтевима јединица које су ишле према линији фронта, или се враћале у позадину да се одморе, реорганизују и среде. Прва коњичка бригада смештена је на периферији града, у влажним приземним кућама и шталама. Борцима је подељена скромна вечера и раније су легли да би се опоравили од вишечасовног напорног марша. Са линије фронта, негде од Кузмина и Мартинаца, тукли су непријатељски топови, гранате су фијучући долетале на положаје јединица

⁸⁾ Војноисторијски институт, број регистра 8/1, кутија 261.

Двадесет прве српске ударне дивизије, експлодирале једна за другом и изазивале подрхтавање тла. Коњаницима није сметао нешто удаљени артиљеријски тутањ, али су недавно добијени коњи, ненавикнути на то, непрекидно рзали у шталама и покушавали да се отргну. Њихови јахачи прискакали су да их по-тапшу и смире. Артиљеријско узнемиравање и изнуравање умукло је пред зору и коњаници су мирније спавали.

Ујутро није било никаквог изненађења. Сумагличасти за-стор ширио се од леве обале Саве и граду давао непријатно сивило. Коњаници су завршили уобичајене јутарње послове и ишчекивали наређење за покрет или дневну обуку. Били су изненађени кад су командири ескадрона, уз одобрење команданта дивизиона, наредили да се чисти оружје и води рачуна о коњима. После мање интензивне обуке неочекивани предах добро је коњаницима дошао и подсећао их на праву дневну светковину. Нешто више посла имали су чланови Партије и Скоја. У ескадронима су одржавани партијски и скојевски са-станци, објашњавано је да предстоје тешке борбе и да се мора предњачити у нападима.

Прва коњичка бригада била је придодата Двадесет првој српској ударној дивизији. Стога су командант и политички комесар бригаде отишли у Штаб дивизије, код команданта Милоја Милојевића и политичког комесара Младена Марина, да добију прецизна упутства и основе за заповест за увођење у борбу и дејства Бригаде. Сусрет је био војнички и срдачан. Командант Стојадиновић и политички комесар Шуман сазнали су далеко више него што су могли очекивати. Упознати су, наиме, какве су измене последњих дана вршене на линији фронта: да је Прва пролетерска дивизија, с командантом Васом Јовановићем и политичким комесаром Владом Шћекићем, преузела положаје Шесте личке пролетерске дивизије, с командантом Бокотом Јованићем и политичким комесаром Никицом Пејиновићем, на линији од Илока на Дунаву до Старе Бингуле у Фрушкој гори; Шеста личка дивизија је упућена у Београд, после вишенедељних тешких борби, да се одмори, реорганизује, попуни новомобилисаним људством и прими оружје совјетске производње.

Из строго поверљиве заповести, коју су сачинили и потписали командант и политички комесар бригаде, може се видети каква је ситуација, у целини, на Сремском фронту, чак и нешто шире, шта све предстоји, какав је задатак Прве коњичке и осталих јединица Првог пролетерског корпуса. Де-

таљно је објашњено какав задатак имају бригаде Двадесет ирве српске ударне дивизије: Друга пролетерска, Четврта, Пета и Тридесет прва српска ударна и како ће остваривати садејство са Првом коњичком. Занимљиво је напоменути да се предвиђало далеко више него што ће се остварити - да се после савлађивања непријатељске одбране интензивно наступа према Винковцима, у дубину Славоније, споји са јединицама Шестог славонског ударног корпуса и продужи према Загребу. Борбеног заноса, очигледно, није мањкало, кад се у бригадној заповести истичу и стратешке замисли. У тактичком смислу је истакнуто да ће коњаници учествовати, кад се савлада непријатељска одбрана у Мартинцима и Кузмину, у гоњњу према Кукујевцима, Бачинцима, Адашевцима и Малој Вашици... Саопштено је време почетка напада: 3. децембар 1944. године, после једночасовне артиљеријске припреме, предвиђене за 8 сати ујутру, а касније појачаване и сасређиване на најотпорније ватрене тачке. У свему томе коњаници су имали изузетно тешку улогу, да јуришају, у 10 часова, на непријатељску одбрамбену линију и предузму гоњење. До тога није дошло због неповољног почетног развоја борбене ситуације, жестоког отпора непријатеља и бројних препрека на правцу напада јединица Двадесет прве српске ударне дивизије.

Дан пре напада, 2. децембар, борци Прве коњичке провели су у миру, у завршавању неизбежних дневних послова и припреми личног оружја да беспрекорно дејствује. Штабови дивизиона и команде ескадрона, кад су упознати са заповешћу Штаба бригаде о предстојећем офанзивном удару, сагледавали су сопствено место и улогу у свему томе и брижљиво се припремали да нигде не затаје. Команданти дивизиона пажљиво су учртавали, на топографским секцијама, планиране правце наступања јединица и добили доста дугу путању од Лаћарка према Мартинцима, Кузмину, Кукујевцима, Бачинцима, Адашевцима, Малој Вашици, Илинцима, Нијемцима, Отоку и даље. У заповести је писало: »По пробијању фронта и овлађивању упориштима Мартинци - Кузмин, Бригада избија испред наших јединица и гони непријатеља...»⁹⁾

Сви коњаници су били свесни да се први пут налазе у изузетној улози и стално су размишљали како ће то извршити.

⁹⁾ Војноисторијски институт, број регистра 9/1, кутија 361